

DIRECTOR:
Dr. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BLAJ — JUD. TARNAVA MICĂ:

INSERATE:
Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
:: :: învoială :: ::

Unitatea

REDACTOR RĂSPUNZĂTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Numărul 4 Lei.

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Momente

Sfintele Rusalii ne aduc prăznuirea tainei sublime a pogoririi Sfântului Spirit, întâmplată a zecea zi după înălțarea la ceruri a Domnului. Ea s'a făcut în chipul limbilor de foc, pentru a învedera și prin aceasta, că numai suflete învățate de focul dragostei dumnezeiești pot să continue cu rezultat măreața operă a răseumpărării, și numai apostoli însușiți de căldura hurului sfinților pot să consolideze începuturile plăpânde ale bisericii din ziua primelor Rusalii. Și dacă azi, după nouăsprezece veacuri, sfânta biserică a Domnului a ajuns să nu mai fie „mică semință de muștur” din pilda Mântuitorului, ci „copacul puteric”, în ramurile cărui se adăpostesc „păseri ale cerului”, neamuri întregi de pe tot rotogolul pământului, înseamnă, că din biserică lui Isus Hristos nu s'a stins niciodată generația de apostoli cu sufletul de foc al sfințelor Rusalii. „Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendantur”. Focul adus de Sfântul Spirit s'a aprins, în cursul vremii, cu adevărat din munte în munte, și Evanghelia mântuirii luminează și încălzește azi lumea întreagă.

Mai era totuși un loc, la polul de gheață al Nordului, unde civilizația creștină n'a ajuns să lase vre-o urmă vădită a puterii sale de viață. Iată însă, că Joia trecută, la 24 Maiu c. în ziua înălțării Domnului, generalul Nobile, pornit cu dirijabilul său „Italia” în o a doua expediție de explorare a polului nordic, a înșipt sfânta Cruce în acest creștet al pământului, „sfințind astfel — cum atât de frumos se exprimă într'o depeșă radiofonată Card. P. Gasparri — prin semnul mântuirii și aceste regiuni încă neexplorate”. Crucea aceasta, purtată în triumf peste întreaga Europa, a fost binecuvântată de sf. Părinte al Romei, Papa Pius al XI-lea, capul văzut al bisericii Domnului, și apostolii cari au dus-o în regiunile arctice, de unde poate să nu se mai întoarcă, fac și ei parte din generația celor ce au primit la întâiele Rusalii botezul de foc al Sfântului Spirit.

Tot acestei generații de apostoli și eroi ai bisericii Domnului i-au aparținut — gândindu-ne la jubileul centenar al școlilor noastre din Beiuș — și episcopii întemciatori și susținători a strălucitelor focare de lumină și căldură din părțile Bihării, pentru a căror proslăvire s'au aranjat săptămâna trecută cele 3 zile de praznic ale întreg românismului. Și dacă acesta se bucură — și cu tot dreptul — pentru uriașa contribuție națională a acestor școli românești, cari sunt ctitoria nemuritorului arhieru Samuil Vulcan, biserică noastră se mândrește cu ele și pentru nu mai puțin importantul lor aport creștinesc, care intră atât de perfect în programul de Rusalii a Celui ce ne-a hărăzit această sărbătoare a dragostei, ale cărei flăcări ard mereu pentru consolidarea împărăției lui Hristos pe pământ.

Ofensiva culturală

O coincidență — Tradiția școlară a Blajului — Garanța victoriei

de A. C. ALBINUS

Este interesantă coincidența că, atunci când vecinii de peste Tisa și Nistru pregătesc noi înarmări, ministerul instrucțiunii din București desăvârșește a doua etapă a ofensivei culturale.

Și e bine așa. Căci dacă e adevărat cuvântul fericitului Leon XIII: „Școala este câmpul de luptă unde se va decide că oare viitoarea generație va rămâne, sau nu, catolică”, tot atât de adevărat este că școala va decide, în cele din urmă, soarta popoarelor.

De aci, importanța covârșitoare a școlii pentru popoare. În lupta dintre neamuri, va rămâne biruitor acela care, cu ajutorul școlii, va forma generațiile cele mai sănătoase, și ca fizic și ca psihic.

În punctul acesta, școala Blajului diferă profund de școala patriei mame. Școala Blajului, mama tuturor școlilor românești, în fața căreia Heliade Rădulescu, descoperindu-și capul, a strigat: „Aci a răsărit soarele Românilor!”, are ca notă fundamentală educația religioasă. Și această educație religioasă nu se epuizează în cele două ore de religie de clasă, ci se întregeste în mod armonic cu rugăciunea și cântarea, ascultarea liturghiei și împărtășirea cu sfințele taine, exhortația și reuniunea religioasă, și alte practice ale vieții creștinești, precum și cu predarea în spirit creștinesc a celorlalte materii de către profesori, creștini cu sentimente și cu fapta.

Această tradiție școlară a trecut, apoi, dela Blaj la Beiuș și Brașov și Năsăud, iar în 1919, cu răspândirea profesorilor dela aceste vechi școli românești în slujbe de directori și profesori la școlile de stat, românzate, s'a generalizat în întreaga Transilvania. Frații profesori, veniți din țara mamă, au adus câte odată notă discordantă, dar n'au putut să schimbe vechile tradiții religioase ale școlii ardelenesti.

Aceeaș tradiție școlară se găsește și în Bucovina și Basarabia.

În țara mamă, însă, stăpânește o altă concepție. Acolo, până în 1898, religia s'a propus numai în cele dintâi patru clase ale liceului. Dela 1898 încoace studiul religiei a luat o dezvoltare mai mare, primind câte o oră în clasa V și VI a cursului superior de liceu.

Situația precară de după războiu, imoralitatea, spiritul anarhic și toate vișiile sociale, care s'au răspândit ca o molimă, sfărâmând toate obstacolele, în păturile largi ale societății, au convins pe conducătorii destinului statului, că singură educația religioasă ne poate mântui de primejdiile serioase care ne amenință.

Ca urmare, din debaterile parlamentare, din motivarea proiectului de lege și din spiritul și litera legii, care dă o nouă îndrumare învățământului secundar teoretic, rezultă hotărârea de a se da educației religioase cu mult mai mare importanță ca în trecut.

Dar între ceea ce a intenționat legiuitorul și între anteproiectul de orar al școlilor secundare, e o uriașă deosebire. Făuritorii anteproiectului au crezut, că satisfac legii, adăugând la orarul vechiu, pentru religie o singură oră, în clasa VII-a.

Aceasta însă, nu însemnează a se da „mai multă importanță” educației religioase. Căci de fapt s'a adăos o oră de religie în școlile din țara mamă și s'au șters patru ore de religie și una de exhortație în școlile din Basarabia, Bucovina și Transilvania.

Cel mai fericit principiu în politica școlară este, să se asigure armonia perfectă a trinomului: Familie—biserică—stat. Și în privința religiei, toți acești trei factori sunt de perfect acord. Statul, prin legea, trecută în ultima sesiune parlamentară, s'a pronunțat pentru a se da „cu mult mai mare importanță educației religioase”. Toate bisericile creștine din țară, într'un ideal acord, au cerut cel puțin câte două ore de religie de fiecare clasă. Iar ce privește cea mai importantă celulă a societății, familia, aceasta și-a exprimat voința nu numai prin glasul reprezentanților săi din parlament, ci și în alt chip. De nouile provincii nu poate fi îndoială; ele sunt cu trup și suflet pentru o educație religioasă cât mai dezvoltată, fiindcă știu că religia, care le-a păstrat caracterul etnic în timp de robie și le-a susținut speranța în acele vremi de bejenie, mai are de îndeplinit o strălucită problemă în patria întregită. Dar și familiile din țara mamă se exprimă din ce în ce mai răspicat pentru educația religioasă. Mulți părinți din vechiul regat își trimit odraslele la școlile din Ardeal, nu fiindcă aci ar fi profesori cu mai multă cultură științifică, ci — dupăcum știu din convorbirile ce le-am avut cu mulți din acești părinți — pentru că dincoace de Carpați primesc o mai bună educație religioasă.

În urmare, ministerul instrucțiunii, dacă are într'adevăr la suflet interesele mari ale neamului, dacă e hotărât să traducă în fapt desideratul legii, va asculta glasul familiilor și bisericilor din această patrie. Va da bisericilor puțința să desvoalte în școală o activitate rodnică și binecuvântată, asigurându-le în toate clasele cele 2 ore de religie cerute în unanimitate.

Un cuvânt și despre bărbații noștri de școală care susțin *un alt punct de vedere*. Nu vorbesc despre infima minoritate, care și-a epuizat întreg bagajul științific în atacuri puerele îndreptate contra religiei și au cerut suprimarea ei din învățământ. Covârșitoarea majoritate din comisia convocată de minister a răspuns, după împrejurări, cu ilaritate, când nu-și putea stăpâni râsul la auzul exhibițiilor insipide, și huiduiri, când atacurile erau nerușinate. Dar vorbesc despre ceice, fără să tăgăduiască dreptul și importanța religiei, voiau o religie fără dogme și se mulțumeau cu un mai puțin număr ore.

Acestora poate li-se va părea o jertfă făcută din partea țării mame, dacă de dragul provinciilor alipite se va îngădui o mai mare dezvoltare învățământului religios. Totuși se vor resemna. Și sunt convins, că ceea ce azi li se pare sacrificiu, ca mâine li se va arăta în adevărată lumină: cea mai mare binefacere pentru țară.

Cu ajutorul învățământului religios, școala secundară ne va crește generații morale și sănătoase, harnice de a păstra moștenirea lăsată de generațiile trecute și de a conduce patria la mai multă slavă.

Sf. Sinod și chestia învățământului religios. Din ședința dela 30 Maiu c. a Sinodului ortodox întrunit în sesiune ordinară sub prezidenția mitropolitului Pimen al Moldovei, se raportează, că luându-se în discuție chestiunea programei analitice a învățământului religios în școlile secundare, s'a decis să se înalteze un memoriu ministerului instrucțiunii, în care să se evidențieze necesitatea de a se fixa două ore pe săptămână în fiecare clasă. În acelaș timp s'a numit o comisiune, compusă din episcopul Lucian al Romanului, și arhieriei Andrei Crișanul și Tit Târgovișteanul, care să alcătuiască un proiect de programă analitică a învățământului religios. Acești reprezentanți vor participa și la lucrările comisiunii restrânse ce se va întruni la ministerul instrucțiunii pentru redactarea definitivă a programei analitice.

Ne bucurăm din inimă pentru aceste ho-

tăriri și — știind că din partea bisericii noastre încă s'au făcut intervenții categorice pentru învoirea celor două ore pentru toate clasele liceului — ne place să credem, că ministerul nu va putea trata cu refuz o cerere unanimă și atât de îndreptățită a tuturor cultelor țării.

Noua reforma a învățământului secundar intră în vigoare încă în acest an. Ministerul instrucțiunii a dat în acest sens o circulară, în care se prevăd normele acestei aplicări. Școala secundară a anului viitor va avea 7 clase: trei de gimnaziu (cursul inferior), și patru de liceu (cursul superior). Promovații clasei a VII-a din acest an vor fi admiși să depună în Septembrie 1928 un examen de tranziție al clasei VIII, liceul vechiu, pentru următoarele materii:

a) Elevii secției clasice vor depune examen: pentru materiile: limba română, istoria românilor, economia politică, drept, filosofia și șt. naturale.

b) Elevii secției moderne: limba română istoria românilor, economia politică, drept, filosofie și igiena.

c) Elevii secției reale: I. română, istoria românilor, economia politică, drept, filosofie științe naturale, și igiena.

d) Elevii liceelor și școlilor secundare de fete gr. II: I. română, istoria românilor, filosofia și pedagogia, istoria artelor și igiena.

Elevii cari vor reuși la acest examen dobândesc certificatul de studii liceale și se pot prezenta la examenul de bacalaureat în sesiunea Septembrie 1928. Ceice nu se prezintă la examenul de tranziție, precum și cei cari prezentându-se nu reușesc, au dreptul să se prezinte la acest examen în anul viitor sau dacă voiesc pot fi înscriși în cl. VII liceul nou.

Promovații clasei III cari voiesc să continue liceul, vor da în Septembrie un examen sumar de absolvire a gimnaziului, iar absolvenții clasei IV, rămân și ei absolvenți ai gimnaziului. În caz că vreau să treacă în cursul superior, vor face un examen de admitere, în conformitate cu regulamentul din 1925.

Patru telegrame

„L'Osservatore Romano“ din 25 Maiu publică — în legătură cu expediția polară generalului Nobile — următoarele patru telegrame cari merită a fi reținute. În traducere românească sunt următoarele:

Dirijabilul Italia -- prin Radio sf. Pavel
Sfinției Sale Pius XI — Roma

La orele 31 de azi 24, am lăsat să cadă, cu profundă comotune, pe gheața de pe polul nordic Crucea pe care Sfinția Voastră ne-ați încredințat-o.

Eu și tovarășii mei exprimăm Sfinției Voastre grațitudinea noastră pentru preainalta misiune ce ne-a dat și renoim expresiunea profundei noastre devoțiuni
Generalul Nobile

Sfinției Sale Pius XI — Roma

În momentul acesta orele 1.30 Generalul Nobile implântă pe pol Crucea binecuvântată de Sfinția Voastră stindard prevestitor al triumfului împărăției lui Hristos peste toate popoarele.

Părintele Gianfranceschi

Răspunsul Papei:

Generalului Nobile

Mulțumind pentru preapăcuta știre, care ne va testa, cu admirabilă iuteală, împlinirea însărcinării date pentru totdeauna memorabilă în analele credinței științei și ale patriei lui Marco Polo și alui Colombo Sf. Părinte Vă felicită și binecuvântă din inimă pe Generalul și pe tovarășii săi de suferințe și de glorie, cerând asistența divină și pentru alte noi succese.

Card. Gasparri

Părintelui Gianfranceschi

Preabucuros de vestea plăcută despre împlinirea măreței întreprinderi, și mulțumind Atotputernicului prin opera generalului Nobile și a vrednicilor săi tovarășii semnul mântuirii sfințește acele regiuni încă neexplorate Sfinția S'a dorindu-le noi cuceriri pentru credința știință, înoiește cu părintească grijă binecuvântarea apostolică.

Card. Gasparri

Pentru tipografie

În fruntea noii liste de contribuiri pentru așezământul tipografic al mănăstirii Bicsadului se găsește *dania cu adevărat princiară* a un sfert milion Lei a I. Preasfințitului VALERIU al Orășii, care va face ca gândurile cucernicilor noștri părinți baziliani să se realizeze.

Foiața „Unirii“

Școlile din Beiuș

Discurs comemorativ rostit la 31 Maiu c. cu ocaziunea serbărilor jubileului centenar al acestora*)

de DR. C. PAVEL

I

Străbătând trecutul acestui neam, al neamului românesc, în epocile lui de mari prefaceri întâlnim nu numai o pleiadă de exponenți ai energiei naționale, ci totatunci, în cuprinsul acestui pământ sfânt, cetate de munți și râuri, mai avem și o seamă de locuri sortite marilor meniri.

Or, prin cari indicațiuni altele, dacă nu printr'un norocos destin al sorții era chemat dositul târgușor de munte, Beiușul, ca între zidurile lui prea modeste, azi să se desfășoare una din cele mai emoționante și pilduitoare prăznuiri culturale: *Comemorarea centenarului a unui liceu românesc*, ivit ca prin minune

*) În legătură cu serbările jubileare dela Beiuș — de cari ne vom putea ocupa abia în numărul proxim — dăm aici acest discurs comemorativ, pus cu anticipație la dispoziția noastră din partea autorului, căruia îi aducem mulțumitele noastre pentru bunul serviciu ce ne-a făcut.
N. R.

în zorii veacului trecut aici, la hotarele *extreme ale întinderii românești*.

*

Serbările culturale ne spun, că un popor e conștient de ceea ce el este și vrea să fie; ele mai sunt și clipe de reculegeri, în cari ieșim din măcinișul obișnuit al preocupărilor mărunte și înguste și parcă urcăm o creastă de codru, unde ne atrag aspecte ce ne farmecă și fură.

Ridicați peste daraverile zilei, dela înălțimea acestor momente culturale, atât de rari în istoria noastră de altă dată, ne îndreptăm azi privirile spre oamenii cari au fost și spre vremurile, în cari pentru noi Români de pretutindeni se înființează a doua școală secundară după vechime, iar în văile și poenele Bihării se aprind cele dintâi raze de lumină și cultură românească.

Părintele bunului gust al scrisului românesc, Titu Maiorescu, în scrisoarea de felicitare către Iosif Vulcan din prilejul jubilar al revistei „Familia“, într'altel constată, că noi Români, dealungul unui sbucium istoric cum n'a mai fost, am avut și noroc și încă nu odată.

A fost un noroc rar și fără păreche în istoria popoarelor, când o *divizare aduce tărie și înțărmar culturală pentru neamul întreg*. E fapt incontestabil, că Habsburgii au înlesnit apropierea Românilor de biserica Romei. *Din aceasta înlesnire ne-a venit și Beiușul, cu tot ceea ce ne-a adus și ne-a dat în scurgerea unui veac.*

Nu știm însă, dacă stăpânii de ieri a acestor locuri s'au gândit pe atunci, că de împreunarea celor două elemente necunoscute și chiar opuse pân'aci: Roma și Români, va scăpăra schinteia unui nou ideal și acest ideal va deschide o nouă fază de dezvoltare istorică nu numai în viața oropsiților, toleranților și înoraților de ieri ai Aprobatorilor și Compilatelor ci și în aceea a neamului de dincolo, roștor și el de urgență Fanarului.

Acest ideal apare acum, cum după zădărnici de nori grei și furtuni apare mândrul soare albastru proaspăt și umed al dimineții și aprinde lumea și învie viața. **Vlădici martiri mučenici pribegii a școlii ardelenice de groapă trecutul acestui neam și fixează chip conștient legăturile noastre cu latinătatea Occidentului. Ei tresesc aspirații de libertate, ei despică drumul revendicțiilor de neastărnare, ei urzesc cel dintâi cântecul de leagăn al unității noastre naționale.**

Întregirea neamului românesc între hotarele lui firești, raza acestui gând a încălzit mult târziu paginile lui Bălcescu și stihurile nepătrunzătoare ale lui Eminescu și ne-a împins în urmă la suprema jertfă a războiului mondial. Și suntem foarte fericiți că în aceste clipe solemne și în aceasta selectă incintă putem saluta în mijlocul nostru pe marele fiu al Franței glorioase pe Exc. Sa dl general Berthelot Desrobitor al teritoriilor noastre cutropite.

zeze mult mai curând decum au putut s'o speredze vreodată.

La început, acești viitori apostoli a-i scrisului creștinesc s'au gândit — pe cât știm — la o înjgare tipografică mai neînsemnată, dar văzând însuflețirea cu care este îmbrățișată ideea pe care au lansat-o, sunt acum hotărâți să-și înzestreze mânăstirea cu mașini cari să nu fie un anacronism pentru veacul în care trăim. Sfertul de milion a înțelegătorului episcop dela Oradea — ca și celelalte contribuiri mai mărunte, pe cari sperăm să le putem da de acum și mai des decât înainte — asigură de deplin această realizare, dela care biserica noastră este în drept să aștepte cele mai frumoase rezultate.

Iată și numele celor mai recentți sprijinitori ai acestei realizări:

Dr. Valeriu Tr. Frențiu, episcop, Oradea	250000	Lei
P. Barral, Congr. Assumptionistă, Beiuș	1000	>
Parohia română unită, Bistrița	487	>
Vasile Hoza, comerciant, Sibiu	500	>
Eugen Ciungan, preot, Coahalm	500	>
Ioan Costin, preot, Firiza	500	>
Parohia română unită, Mintiu, j. Năsăud	300	>
Ioan Medan, preot, Măgureni	200	>
Parohia unită, Năsal	200	>
Mihail Berinde, paroh, Seini	200	>
Parohia română unită, Florești, j. Someș	160	>
Anchidim Drăgan, preot, Poenile Zăgrei	100	>
Augustin Mihail, contabil, Dej	100	>
Nicolae Coroiu, preot, Buciumșasa	100	>
Gavrilă Cornea, preot, Ileni	100	>
Parohia română unită, Pătălușa	50	>

Știri mărunte

Personale. P. Ven. Ordinariat a ridicat pe pâr. *Jacob Domșa*, viceprotopopul Roșiei, la rangul de protopop deplin, pe pâr. *Victor Pop*, la numit adm. parohial la Ciuguzel, iar pe pâr. *Flaviu C. Călugăr*, adm. parohial la Alma-săsească.

O frumoasă dante. Alături de cele 500 Lei de pe lista tipografiei dela Bicsad, d. *Vasile Hoza*, vrednicul nostru comerciant din Sibiu, a dăruit încercatei noastre parohii din *Șoimușul un rând de odăjdii, în preț de 5000 Lei*, care

la Rusalii va face desigur multă bucurie credincioșilor noștri de acolo. — Nu este întâiul caz când d. Hoza aduce astfel de jertfe și Dumnezeu îi va ajuta să poată urma și pe viitor pe acest drum al adevăratului creștinism.

Jubileul reuniunii „Sf. Maria“ din Cluj. La 10 Iunie c. se va serba la Cluj cu multă solemnitate jubileul de 25 de ani a vrednicei reuniuni de femei «Sf. Maria» de acolo. Activitatea ei multi-laterală — datorită în bună parte neobositei prezidente Livia Dr. Boilă — a ridicat-o, mai ales în timpul de după războiu, în fruntea tuturor reuniunilor similare și asta ne face să credem că serbarea din Dumineca viitoare va fi nu numai o încununare a vrednicilor de până acum, ci și un nou îndemn pentru munca din viitor, pe care i-o urăm cât mai bogată în rezultate. — În vederea marelui afluențe ce se promite, s'a instituit un comitet de încartuire (str. Băii 1) care se roagă ca cererile de această natură să i-se trimită până la 5 Iunie c.

Premiul național pentru proză a fost acordat cu unanimitate dlui *N. Iorga*, care trebuia să-l fi luat mult înainte de oricare alt scriitor. Premiul pentru poezie se va decerne în cursul acestei săptămâni, dar nu-i eschis să se suspendeze anul acesta conferirea lui. De altfel s'a propus. ca actualul regulament să fie modificat în sensul, că premiile naționale să se acorde numai din trei în trei ani și să se mai înființeze câte un premiu pentru critică și pentru istoria literaturii române.

Locale. Dumineca viitoare, a tuturor științelor, va predica în catedrală pâr. *Ioan Moldovan*, profesor la liceul de băieți.

— Un recent comunicat al ministerului sănătății anunță între alte mișcări personale și pe aceasta: «Dr. D. Căzăcescu dela *spitalul Blaj* a fost delegat și cu conducerea serviciului sanitar al orașului Blaj»

Dela C. F. R. Direcțiunea generală a c. f. r., face cunoscut că toate abonamentele, permisele de circulație cu plată, gratuite și de o singură călătorie, precum și biletele cu reducere de 50 și 75 la sută sunt valabile la trenurile Orient Express care este considerat, din punct de vedere tarifar, ca tren accelerat. Legitimațiile de mai sus trebuie să fie de cl I și posesorii lor trebuie să pozează și suplimentul pentru vagoanele cu paturi spre a putea călători în ceste trenuri.

Un important congres medical. Săptămâna trecută s'a ținut la București al cincilea congres internațional de talasoterapie, care a întrunit în capitala țării noastre un însemnat număr de specialiști străini, ridicând astfel prestigiul cultural și științific al României. Comunicările ce s'au făcut au privit morbul Patt și talasoterapia (cura marină), iar rezoluțiile luate privesc necesitatea selecționării medicale a bolnavilor, a nelimitării duratei curei marine, precum și organizarea pe țări a centrelor de studii talasoterapeutice. — Proximul congres se va ținea la 1931, în Franța la Berg sur Mere.

Reducerea dobânzilor. Dobânzile exagerate cari se luau până în prezent pentru împrumuturi, sunt una din cele mai mari primejdii ale vieții noastre economice. «Banca Națională» a intervenit pentru remediarea răului, impunând pentru relațiunile interbancare dobânda de 10% resp. 12%. Dar băncile mari nu au putut suporta acest procent prea scăzut, și nu au dat credite suficiente celor mici. După o nouă consfătuire dintre banca de emisiune și reprezentanții băncilor mari, s'a ajuns acum la un nou acord. În sensul lui, dobânda în relațiunile interbancare va fi 12%, resp. 14%, băncile mari fiind obligate a pune la dispoziția celor mici cel puțin 30% din capitalul de care ele beneficiază dela «Banca Națională». Față de clientela particulară au rămas în vigoare dobânzile maxime de 18% la scont și 20% la conturi-curente. Respectarea angajamentelor va fi controlată de organele de inspecție ale «Băncii Naționale». — În cercurile financiare se crede că aceste măsuri vor fi în stare să normalizeze simțitor piața financiară.

† **Pâr. Ion Oltean**, protopopul nostru din Mănăsturul mic (eparhia Gherlei), s'a stins la 24 Maiu c. în anul 76 al vieții și 42 al preoției sale cinstite. Asesor al Consistorului gherlan, cavaler al ordinului «Coroana României», fondator și președinte a Institutului de credit și economii «Lăpușana», pâr. Olteanu a fost un adevărat fruntaș al ținutului său, a cărui moarte a trezit cele mai profunde regrete în sufletul tuturor cunoscuților. — Fie-i partea cu dreptii!

† **Anastasia Târnavan n. Lupu**, soția protopopului nostru din Pogăceaua (arhidieceză) — căruia și pe această cale îi transmi-

numele Exc. Sale este adânc împletit în epica sufletelor pentru întregirea neamului românesc.

Nici o seminție alta nu și-a plătit mai scump unitatea națională, drumul în lume și locșorul subț sfântul soare ca neamul acesta românesc. Și nu știm ce blestem din tragediile antice apasă azi asupra noastră, de zilele acestea nu pot fi mai senine. Și nu știu cum se face, că niciodată nu mi-s'a părut mai actual strigătul profetic al marelui Șincai: «Vai neamului românesc de nu-i va da Dumnezeu minte».

*

A fost un noroc deosebit că îndată, la începutul înfiripării noii eparhii române unite aici în Crișana, *cei dintâi trei episcopi, Dragoș, Dărbant și Samuil Vulcan vin de-a dreapta dela Blaj*, dela Blajul cu trei sori în frunte, *vatra noului creș național*, și de aici aduc nu numai zelul unei păstoriri obișnuite, ci mai aduc pe deasupra noul spirit al orientărilor și al îndemmurilor naționale și culturale. Ei deschid neobișnuite izvoare de gândire și înrodire și în aceste părți reslețite ale etnicului românesc și abia scăpate de sub dominațiunea turcească și ravagiile Curuților.

Indicată odată misiunea deosebită, culturală a acestei episcopii, ea se afirmă și culminează pela începutul veacului trecut în conștiința superioară a episcopului SAMUIL VULCAN, coborât și el din vechiu neam de vornici munteni, refugiați în Ardeal dinaintea lui Șerban Cantacuzino.

La 1828 Vulcan înființează liceul românesc din Beiuș. Nu e locul și nu e timpul să insist mai de aproape asupra tuturor frământărilor, bogate în epizoade de măreție epică, prin care a trecut slăvitul întru pomenire episcop până în dimineața de 1 Nov. 1828, când a predat aceste istorice ziduri menirii lor sfinte: *educationi iuventutis huius provinciae*.

Gestul episcopului Samuil Vulcan, într-o vreme de războaie necurmte, de curente revoluționare, de devaluare a banului, de reacțiune din partea „Sfintei Alianțe—Sainte Alliance“ (1815) devine *un act istoric de cea mai mare importanță și pentru atunci și pentru mai târziu*.

Se știe anume, că noul regim absolutistic, după căderea lui Napoleon, în Europa centrală și cu deosebire în monarhia habsburgică suprimă orice mișcare culturală și națională. Cei doi vlădici români din Ardeal, Bob și Moga, și pe urmă Leményi, fură făcuți răspunzători cu capetele lor pentru mișcările Românilor. Chiar și la Blaj, după moartea lui Petru Maior, se înstăpâni o înspăimântătoare stagnare literară. Mișcarea oamenilor, cenzura cărților, ajunsese a se înăspri până la ridicol.

Și în acest restimp de declin național, de sinistră și apăsătoare tăcere, pribegii Blajului și cei câțiva cărturari ungureni și bănățeni fac, în jurul lui Vulcan la Oradea, un fel de academie: „*Cea dintâi Academie de studii pri-*

vitoare la trecutul românesc,” cum observă însuș marele nostru dascăl și istoriograf, Nicolae Iorga. Și tot atunci bătrânul episcop, cu cei 70 de ani câți avea pela 1828, ridică aici, în creerii munților bihoreni, școli românești mai înalte, de cari nu s'a mai pomenit până atunci în Ungaria proprie.

*

Ni-se impune acum întrebarea: *cari sunt împrejurările determinante și adevăratele dedesupturi ale acestei acțiuni*, cu puțință din partea lui Vulcan, într-o vreme ca aceasta.

Românii din Ardeal și Ungaria la toate răspântiile veacului XIX aveau prin cele două biserici naționale, câte un om de legătură cu Burgul din Viena, aveau *câte un om împărătesc*. Aceștia sunt factorii vremii, abili vămuitori ai momentelor istorice. Și o clipă istorică câștigată ori pierdută face nu odată cât un veac în viața și luptele unui popor.

Pela începutul sutei trecute atare agreat al curții din Viena a fost *Samuil Vulcan*. Câțiva ani în urmă dela moartea acestuia și îndeosebi sub absolutismul austriac, tot ca oameni ai Vienei apar în văltoarea luptelor naționale și bisericesti mitropoliitul *Andrei Baron de Șaguna* și urmașul de scaun alui Vulcan, *Vasile Baron de Erdeli*. — Și pe urmă, tot ca atare prinde a se contura, în anii dinaintea de războiu, și rolul episcopului martir *Dimitrie Radu*.

În viața unui neam fără burghezie conducătoare, neam de „sate și preoți”, cum eram și

tem condoleanțele noastre —, s'a stins la 27 Maiu c. în anul 74 al vieții și 56 al fericitei sale căsătorii. — Odihnească în pace!

† **Maria Silvia Mureșan n. Pereni**, soția pâr. canonic onorar Gheorghe Mureșan din Moftinul mic, s'a stins la 27 Maiu c. în 62 al vieții și 44 al fericitei sale căsătorii. O deplâng numeroase rudenii. — Fie-i partea cu dreptii!

Telefonul „Unirii“

P. Dumbrăveni. Anul școlar dela Academia noastră de teologie se încheie — ca de obicei — la sf. Petru și Pavel, până când se pot face și orice examene. Întrându-se apoi în vacanță, se încheie și sesiunea examenelor, cari nu mai pot fi făcute până la începutul din 1 Octomvrie a noului an școlar.

T. Alba-Iulia. Aveți toată dreptatea. Adunarea dela 6 Maiu ținută la Alba-Iulia n'a fost o acțiune clandestină și dacă în cursul ei s'a întâmplat ceva ce poate fi socotit potrivit legilor în vigoare și care să amenințe ordinea publică a țării, guvernul trebuia să ia măsuri de represiune față de cei cari au condus adunarea și cari singuri sunt răspunzători de hotărârile ei. A nu te sinchisi însă — de teamă, ori din alte motive similare — de adevărații „vinovați“ și a căuta să reglementezi, cu detragerea retribuțiilor dela stat, pe preoții cari au avut la aceea adunare roluri absolut secundare, înseamnă a-ți pierde capul și a te face de râs. Nu prin atari măsuri — cari ne amintesc odioasele „suprimări de congruă“ făcute pe vremuri de guvernele ungare, tot pentru motive de ordin „politic“ — se pot apropia suferințele provinciile unite de patria mamă!

M. Sibiu. Pentruca să vedeți cu ce sentimente poate fi urmărit, din partea unor cercuri ale ortodoxiei, un ministru plenipotențiar al țării, reproducem aici următoarele șire apărute în numărul dela 27 Maiu c. al gazetei „Națiunea dominantă“: „Cu ocaziunea audienței de plecare pe care Papa a acordat-o dlui C. Penescu, noul ministru al României la Stockholm, S. S. Papa i-a conferit marea Cordon al ordinului Pius al IX-lea. — Nici că se putea altfel. Căci d. Penescu n'a fost reprezentantul intereselor noastre pe lângă Vatican, ci omul Papei. A vândut interesele ortodoxiei noastre pentru un blid de linte și pentru o... medalie. A mijlocit între Vatican și guvernele noastre Concordatul ce constituie, pe cum am arătat, cea mai mare primejdie națională. Blestemul ortodocșilor să-l urmărească și la Stockholm unde s'a dus“. — Abia credem, ca acest blestem să se

mai suntem și azi, *acești arhierii se văd necesități a face din cârja vlădicească când un sceptru de îndrumare politică și națională, când unul de trezire și directivă culturală.*

Astfel se întâmplă, că sub Vulcan și Erdeli aceste școli dela 1828 până la 1853 cresc și se întăresc și muncind fără șgomot pregătesc și pentru părțile ungurene generația luptătorilor noștri de sub absolutismul austriac și dualism. La 1836 tot episcopul Vulcan mai adauge la cele două clase primare, urbane sau normale și la cele patru gramaticale, conform legii școlare „Ratio Educationis“, încă două clase zise humaniore, cl. V—VI, „întru folosul și cultura națiunii române“, cum spune în actul de fondare.

În vremea nouilor așezări ale monarhiei de după resmirița dela patruzeceșopt și subt absolutism ne vine alt om împărătesc. Acesta e — cum zisei — EPISCOPUL ERDELI. Era prea firesc că celce solicită guvernului imperial pentru sângele vărsat, federalizarea mozai-cului habsburgic și cerea în cuprinsul monarhiei un „Land der Romänen“, o țară românească, să profite de legăturile dela curte și cu ajutorul ministrului Thun-Hohenstein, să înființeze o școală normală la Oradea și să ridice liceul dela Beiuș la opt clase și drept de bacalaureat.

Și începând din 1845, când aici în valea Crișului-Negru șase tineri români dau cel dintâu examen de maturitate, școala din Beiuș fiind singurul liceu românesc în Ungaria proprie, devine centrul școlar și cultural al Românilor din aceste părți, ba chiar și pentru cei din mândra țară a fagilor din Bucovina. Elevii sporesc an de an. La 1861 numărul lor urcă la 300, dintre cari 36 dau bacalaureatul. *)

*) Sfârșitul în numărul proxim.

prindă. Este însă semnificativ, ca un organ al ortodoxiei, în coloanele căreia am văzut și oameni cu greutate, să se poată dimitte până la manifestarea în public a unor sentimente atât de josnice. Și asta față de un ministru al țării!

Dr. B. Cluj. La dorință publicăm iată și noi „precizările“ din numărul dela 27 Maiu c. ale „Națiunii“ privind serviciul religios dela comemorarea memorandistă: „Preoții slujitori, protopopul Dr. Elie Dăianu (unit) și secretarul eparhial Laurențiu Curea (ortodox) după ce au oficiat împreună slujba sfințirii apei, la timpul potrivit s'au prezentat ambii înaintea Preașfințitului Nicolae Ivan. I-au înmănat sf. Cruce și aghiazma. Preașfințitul, conform ritului obișnuit în asemenea ocazii, i-a stropit cu apă sfințită. Lui-și și-a administrat singur acest act, neexistând după rânduielile canonice reciprocitate între arhierii și preot“. — Acestea sunt precizările „Națiunii“ și autoritatea bisericească competentă va vedea dacă este, ori nu, cazul, de-a se lua ceva măsuri în consecință.

S. București. Urmărim și noi cu mult interes de-stăinuirile „Curentului“ referitoare la „arghirofilia și simonia“ cercurilor înalte dela episcopia Râmnicul-Noul Severin și așteptăm desmintirile cari nu pot să nu vină în fața unor acuze atât de înjositoare, cari ating direct pe capul acelei eparhii. Altfel vom ști, că oamenii n'au ce răspunde și că acuzele nu sunt invenții și scornituri răutăcioase.

P. Baia de Arieș. Prin pâr. C. am primit suma de 220 Lei. Achitat până la 31 XII 1928.

C. Rupea-Cohalm. Abonamentul Dvoastră e achitat până la 31. XII 1927.

P. Cluj. Prin „U. P.“ am primit 200 Lei, abonament pe anul curent.

M. Vințul de jos. Confirmăm primirea sumei de Lei 100.

M. Bonț. Am primit 580 Lei abonament pe 1926 1928.

PATRIA, bancă p. Credit Com. și Industrie. — Blaj

Concurs

Subsemnata bancă prin aceasta publică concurs pentru ocuparea unui post de: **FUNCȚIONAR și unul de: DACTILOGRAFĂ.**

Doritorii de a ocupa aceste posturi, binevoiască a-și înainta ofertele, dimpreună cu pretențiunile de salariu, *cel mai târziu până la 15 Iunie a. c.*

Dela funcționar se cere să fie absolvent al școlii superioare de comerț, ori licențiat al Academiei comerciale, iar dela dactilografă, să cunoască și limba germană.

Direcțiunea

(127) 2—3

Rectoratul Seminarului teologic — Blaj

Nr. 120—1928

Concurs de oferte

Pentru aprovizionarea Seminarului teologic din Blaj cu 200,000 kgr. (20 vagoane) lemne de foc fag, ori stejar, clasa I se publică prin aceasta concurs de oferte până la termenul de 5 Iunie c.

Condițiunile de livrare se pot cunoaște în amănunte la subsemnatul rectorat, care își rezervă dreptul de a alege între ofertanți independent de prețurile oferite.

Blaj, la 25 Maiu 1928

Rectoratul seminarial

S'a deschis

în Cluj, strada Regele Ferdinand, (fostă Vesselény), Nr. 3 cea mai nouă prăvălie de manufactură și mărunțisuri:

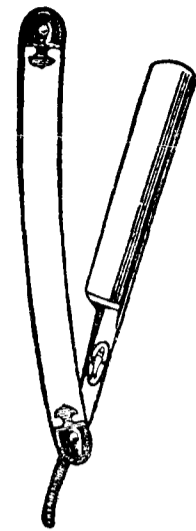
„GOBELIN“

Lucruri începute și pietate, eiorapi, mănuși, furnituri etc.

Prețuri solide, ieftine! (555) 3—10

Mărfuri de oțel Solingen

Tacâmuri, briciuri de ras, bricege, foarfece etc de prima calitate oțel și lucrare, expediate cu 9—? prețurile originale ale fabricii.

M. MEIXNER
CLUJ, Str. Samuil Micu 4

Cataloge se trimit, la cerere, gratis și franco.

Recomandăm următoarele comenzi de probă:

1 briciu de ras Solingen, ascuțit cel mai fin Lei 160

1 briceag elegant pentru dai, cu 2 cuțite, cu toc de sidex Lei 110

1 foarfecă fină nichelată, lungă de 15 cm. Lei 90

Lei 360

Toată garnitura se trimite franco.

MOTTO:

Cumpărarea unui pian este o chestiune de încredere

Cea mai mare garanție pentru aceasta este eminentul renume al firmei

I. TRISKA

existență de 58 ani

ca singurul și cel mai mare magazin de specialitate în Ardeal. — Reprezentanta generală a marcei mondiale:

F Ö R S T E R

P I A N E

Se pot cumpăra și pe lângă condițiuni de plată în rate mai lungi

CLUJ, Strada Șaguna Nr. 14. Telefon 9. 4—1:

Vasile Hoza

Magazin de ornate bisericești. Vesminte din cele mai bune ștofe.

Prapori de mătăsă din Damasc. Candelabre din bronz auriu de 6 până la 24 lumini. Potire, cădelnițe, picside, epitrafire.

Fabrica de elopote

Turnătorie de fontă și metal. La comandă fabric clopote orice mărime din cel mai bun material cu garanție de 50 ani și se află în depozit dela 10—500 kgr.

Prețurile cele mai solide.

Vasile Hoza

Sibiu, Piața Prințul Carol Nr 6

(97) 43—7